

26è CONGRÉS NACIONAL D'ESQUERRA

DISCURS DE JOAN RIDAO

Balanç del secretari general. 1 d'octubre de 2011

Ara fa poc més de 10 anys, Esquerra va irrompre, amb força, a l'escena política amb un projecte renovat i fresc després d'un procés de clarificació ideològica i estratègica.

Amb els ulls posats en els nostres fundadors, si ho preferiu parafrasejant Isaac Newton en el lema dels 80 anys, a espatlles dels gegants que ens van precedir, una bona colla vam decidir que ERC, que ja era un gran partit, havia de ser un partit gran, amb vocació de govern i de majories; i no pas un moviment parapolític, difús i agitador, ni un front patriòtic. Ras i curt, vam optar per reforçar les nostres senyes d'identitat, les de l'esquerra nacional, per reforçar el partit. Socialment d'esquerres, radicalment democràtica i independentista.

Això és un independentisme amb adjectius: de rostre social; rabiosament democràtic, en la millor tradició del catalanisme d'esquerres que defensa: federalisme, republicanisme, obrerisme, laïcisme pedagògic, cooperativisme agrari... que enllaça amb Layret i el Noi del Sucre. De Macià i Companys... i de Víctor Torres i Heribert Barrera, que fa poc ens han deixat. Present a tota la nació. Necessàriament resistencialista al País Valencià i les Illes, on són evidents encara les agressions a la cultura, a la llengua i a la identitat. I gradualista al Principat, conscients que si volem ser majoria, el gran repte del catalanisme del segle XXI és esdevenir un catalanisme de masses, sense oblidar l'impacte en el nous catalans, pendents de la reconstrucció identitària i incorporant l'orgull de país.

Perquè la història demostra, mireu sinó la «primavera àrab», que els marcs legals no són immutables, que els canvis de debò germinen abans al cap i al cor de la gent, i que allò que marcarà el nostre futur és l'existència d'una majoria a favor d'un projecte polític col·lectiu. La majoria serà el que ens durà allà on són les nacions que volen progressar, a la independència i a la justícia social.

I hem governat al Principat, a les Illes i acentenars d'ajuntaments. Els anys de govern al Principat van ser anys intensos, un període de grans transformacions. No sé si a l'alçada dels anys 30 amb la reforma agrària i el vot femení, però el balanç globalment és positiu. Tot i tenir objectius molt ambiciosos i voler fer el cim, hem escalat molts metres. Sóc molt conscient que segurament no existeix prou distanciament ni perspectiva històrica per jutjar-lo amb objectivitat. Però tinguem l'autoestima necessària per reivindicar allò que ni els nostres més acèrrims adversaris ens neguen: que en plena hegemonia de l'autonomisme, amb una vintena de diputats que tenia el 10% dels vots i sent la tercera força, s'ha fet el que altres no es van atrevir a fer amb una majoria absoluta.

Hem remogut les aigües estancades de l'oasi català estirant la màniga de PSC i CiU. Hem sacsejat tot el debat territorial per primera vegada des de la Transició. I hem condicionat durant una dècada tota l'agenda política, tant social com, sobretot, nacional.

Per això és bo que siguem gent inquieta, desperta, exigent i autocrítica. Però no hem ofès ningú, ni hem de demanar perdó pel fet que després d'anys i panys de postergació de les polítiques socials i d'assistencialisme de la dreta, hàgim avançat com mai en termes de cohesió social i de modernització de l'economia i del progrés cultural.

Com tampoc hem de demanar perdó per haver posat Espanya davant del mirall, deixant al descobert les «vaques sagrades del catalanisme», començant per la inexistència de l'encaix Catalunya-Espanya. De manera que avui, el sobiranisme comença a desplaçar l'autonomisme com a eix hegemònic del catalanisme. No és un moviment espontani que Catalunya direccioni la brúixola cap al dret a decidir.

No ens hem d'arronsar, diguin el que diguin, per haver doblat la inversió per capita, per haver dedicat més del 55% del pressupost a polítiques socials, per haver contribuït a internacionalitzar l'economia en un món global, per haver governat amb certa idea de futur i amb una planificació territorial el canvi de model productiu, ajudant els municipis i treballant amb menys sectaris, impulsant totes les lleis de promoció del català.

No ens podem acomplexar perquè contra els habituals auguris i els profetes del derrotisme, l'eix social acabaria sepultant l'eix nacional. Perquè mai l'agenda política catalana havia estat tan nacional. Avui la independència no és vista com quelcom insuportablement llunyà. Demostrant, igual que el TC, que no hi ha res a encaixar i que l'únic subjecte polític és Espanya. Ara toca superar l'empat infinit d'impotències del que parlava Gaziol en la relació Catalunya-Espanya: la d'Espanya d'assimilar-nos i la nostra de «tocar el dos». El catalanisme, després de 150 anys d'història moderna, ha arribat a la conclusió que no cal insistir en la pedagogia perquè no és que no ens coneguem, és que ens coneixem massa.

Això ho hem fet nosaltres! Alcem els caps! Som gent d'ERC. Un no es lleva al matí, encara que sigui d'hora, com diu en Pep, dient «a terra que venen els nostres!» O pensant que la feina que fa no té futur.

Però al mateix temps no cal que us digui que el darrer cicle electoral ha estat decebedor. ERC ha reulat a les urnes i l'esquerra, en el seu conjunt, ha cedit terrenys a la dreta al Principat. I encara més al País Valencià i les Illes, amb l'hegemonia asfixiant de la dreta espanyolista (PP); o a la Catalunya Nord, on s'ha viscut l'ascens de la ultradreta.

Al Principat, el canvi de tendència s'explica per una percepció negativa de l'anterior govern. Aquest ha estat el motor de l'alternança política i el factor que explica l'altíssima inhibició i desmobilització de l'electorat d'esquerreres.

I aquesta és una percepció provocada per:

- Els errors propis, que hi van ser, i com van ser convenientment amplificats.
- El setge constant de l'establishment econòmic i mediàtic que vam subestimar i que són els mateixos que ens van negar tota legitimitat des del primer minut.
- Però, sobretot, per l'impacte brutal de la crisi econòmica, que ha estat responsable de la caiguda de 15 governs a Europa els últims dos anys. Perquè el primer que para la galta és qui rep la bufetada i perquè contra la màxima ignasiana, en temps de tribulacions la gent acostuma a fer mudances.
- I per un PSC que, tot i la fermesa insòlita, després del fracàs de l'Estatut va baixar del tren i va tornar a ser subaltern del PSOE.

Però pensem que no hem pagat penyora per voler socialitzar l'independentisme ni per evitar polaritzar la societat catalana entre catalanistes d'esquerreres i dretes i no catalanistes. El nostre problema no ha estat de disseny, sinó d'execució. No ens han impugnat l'estratègia, no ens han deixat de fer confiança pel que som, sinó pel que no hem fet i pel que hem fet malament.

Començant pels problemes d'ordre intern: siguem conscients que encara ara ERC projecta una llarga i poderosa ombra de divisions internes i d'antagonismes personals. No crec que sigui cap pulsio autodestructiva, entesa com a factor genètic, que arrenqui el 1931. Si una cultura organitzativa s'enquista, les minories no accepten la seva condició. A la primera de canvi llencen el barret al foc, potser perquè es creuen en possessió de la veritat, cansats que no els la donin, i munten una escissió o fan inviable el seu enquadrament dins d'una organització jeràrquica, estable i regular. Sapiguen que ara ja no hi ha marge per a la confrontació i la dissecció pública.

Hem estat tots tan capficats en el dia a dia i amb la gestió que hem oblidat que és tan important el poder institucional com la capacitat d'influència social, la capacitat de liderar intel·lectualment i moralment el país. Hem perdut frescor i el pols del carrer, la capacitat de connectar amb el batec, amb les esperances i els desitjos de la majoria. I més en un context creixent de desafecció i allunyament de la gent de la vida pública i política.

Potser per això no sempre hem calibrat prou bé. Després del fracàs de l'Estatut i del 10J, les eleccions no van ser un plebiscit sobre el fracàs de la via estatutària. Hem après que no per menjar més ràpid es fa abans la digestió. Aquest país prefereix menjar poc i pair bé.

Però el passat, passat està. Ara hem de ser capaços d'obrir una nova etapa i inaugurar una nova agenda en un context polític i econòmic complex però propici. La crisi i la persistent factura entre Catalunya i Espanya ompliran l'escenari els pròxims anys. No sortirem de la crisi només amb discursos de valors intangibles que no omplen la cistella de la compra, encara que exalcin els ànims. Sobretot si és al mateix temps que s'estigmatitza la pobresa o es clava destrada a la sanitat i a l'educació pública. Nosaltres tenim respostes per proposar una sortida social de la crisi, per confrontar amb l'espanyolisme més rampant i sense tancar portes a trobar complicitats en l'ampli espectre del catalanisme per a superar a curt termini l'espòli fiscal, que penalitza el nostre dinamisme i la nostra competitivitat.

Entre aquells partits que diuen que defensen els interessos de les classes populars i no defensen Catalunya o els que defensen Catalunya però baixen impostos als rics hi ha ERC, que sempre defensa Catalunya i els interessos de la gent normal. A nosaltres ens interessa el model d'Estat, però també el model de societat.

Crec que aquesta nova agenda ha d'estar centrada, com fa uns anys, en ampliar la base social del sobiranisme, el perímetre de l'esquerra nacional. No és l'intent de reconstruir un espai minoritari, no és fer política pels convençuts, per a la parròquia, sinó jugant al centre del camps, no només per les bandes, per atraure i captar tots els independentistes, els sobiranistes de CiU i els catalanistes d'esquerra.

Reitero, la nova etapa ens brinda una oportunitat per a construir un espai propi, definit, especialitzat, allunyat de la diabòlica lògica tripartit-CiU. De la mateixa manera que és bo que existeixi un sòlid centre-dreta nacional que barri el pas a l'espanyolisme conservador, és bo que hi hagi una esquerra nacional amb aspiracions, no pas de substituir-lo, sinó de ser-ne el relleu, l'alternança. Però no pas una crossa, tampoc esdevenir complementaris, ni la coartada esteticoidentitària que assisteix impàvida a les retallades, amb receptes econòmiques més pròpies del paladí neocon, i que pacta amb la dreta més antisocial, rabiosament centralista i que ha rehabilitat i posat de nou en l'epicentre de la política.

Ens hem d'especialitzar també perquè avui l'independentisme és un fenomen transversal, tan complex i plural com Catalunya mateixa. Que siguem el pal de paller no vol dir que tinguem el monopoli. Avui el sobiranisme civil fa tasta d'agit-prop que ERC feia fa anys. No hem de ser tan permeables a les altres opcions de l'independentisme. A cridar més... nosaltres no guanyarem mai.

Però no es tracta tampoc de ser més d'esquerres que abans. Som una esquerra no dogmàtica, lleugera d'equipatge i capaç de repensar el que calgui i d'encarnar un projecte socialdemòcrata modern, que actualitzi la lluita contra l'ofensiva neoliberal i que faci compatible el benestar i l'eficiència, articulada amb sindicats i moviments socials.

No es tracta de ser més d'esquerres, sinó de ser conseqüents amb la realitat que vivim. Una realitat que ens obliga a un compromís de lluita perquè l'escenari d'exclusió, precarietat i injustícies és total i absolut. I els independentistes ho han d'entendre més que ningú, l'exercici del dret a decidir dependrà de com sortim de la crisi. Si la nostra societat s'acaba dualitzant a conseqüència d'un repartiment no equitatiu de les càrregues de la crisi, no hi haurà massa crítica. I si el dret a decidir s'associa a unes quantes elits autòctones, haurem fracassat.

Vull, una vegada més, i per acabar, felicitar l'Oriol Junqueras, la Marta Rovira i tot el seu equip. Són el meu president, la meva secretària general i la direcció del meu partit de sempre. Un partit que he mirat de servir sempre amb el meu millor afany, i de ben segur amb errors que espero sabreu disculpar. Les amargors i els moments difícils els he compensat amb escreix amb la confiança i el respecte que he rebut tots aquests anys. La confiança per a poder servir ERC a les institucions i al capdavant de la secretaria general. No puc estar més que agraït amb tots vosaltres.

Estic convençut que tornarem a il·lusionar, que ens en sortirem com a partit i com a país, perquè al país li convé la millor ERC. Un Esquerra ben situada, ben dirigida, amb clares senyes d'identitat, amb renovades complicitats socials, oberta i plural. Desitjo de tot cor que així sigui.